



חק לישראל – פרשת מקץ יום א'

תורה – בראשית פרק מא'

(א) ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאר: (א) ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאר: (א) והנה מסוף תרתיין שניו ופרעה חלם והא קאם על נהרא:

(ב) והנה מן היאר עלת שבע פרות יפות מראה ובריאת בשר ותדענה באחו: (ב) והנה מן היאר עלת שבע פרות יפות מראה ובריאת בשר ותדענה באחו: (ב) והא מן נהרא סלקו שבע תורו שפירו למחזי ופשימו בשר ודעו באחוה:

(ג) והנה שבע פרות אחרות עלות אחריהן מן היאר רעות מראה ודקות בשר ותעמדה אצל הפרות על שפת היאר: (ג) והנה שבע פרות אחרות עלות אחריהן מן היאר רעות מראה ודקות בשר ותעמדה אצל הפרות על שפת היאר: (ג) והא שבע תורו אחרניו סלקו בתריהו מן נהרא בישן למחזי וחסירו בשר וקמו לקבליהו דתורו על ביה נהרא:

(ד) ותאכלנה הפרות רעות המראה ודקות הבשר את שבע הפרות יפת המראה והבריאת וייקץ פרעה: (ד) ותאכלנה הפרות רעות המראה ודקות הבשר את שבע הפרות יפת המראה והבריאת וייקץ פרעה: (ד) ואכלן תורתא בישן למחזי וחסירו בשר ית שבע תורתא שפירו למחזי ופשימתא ואתער פרעה:

(ה) ויישן ויחלם שנית והנה שבע שבליים עלות בקנה אחד בריאות וטבות: (ה) ויישן ויחלם שנית והנה שבע שבליים עלות בקנה אחד בריאות וטבות: (ה) ודמוך ויחלם תניגות והא שבע שבליא סלקו בקניא חד פשימו וסבן:

(ו) והנה שבע שבליים דקות ושדופת קדים צמחות אחריהן: (ו) והנה שבע שבליים דקות ושדופת קדים צמחות אחריהן: (ו) והא שבע שבליא לקנו ושקיפו קדים צמחו בתריהו:

רש"י

- א. ויהי מקץ – כתרוממו מסוף וכל לשון קץ סוף הוא: על היאר – כל שאר נהרות אינם קרוים יאורים חוץ מנילוס מפני שכל הארץ עשויה יאורים יאורים זידי אדם ונילוס עולה בחוכם ומשקה אותם לפי שאין גשמים יורדין במארים תדיר כשאר ארצות:
- ב. ונ"י מן היאר עולות – זהו עקרו של חלוס, לפי ששביעתו ורעיבתו מתוך גלות הנהר ומתוך יבישותו: יפות מראה – סימון הוא לימי השובע שהבריות נראות יפות זו לזו שאין עין צריה לרא
- ג. חזרתה: באחו – באגם מריס"ק בלע"ז (זומפף) כמו יגאל אחו:
- ג. ודקות בשר – טינב"ש בלע"ז (לארט דין) לשון דק:
- ד. ותאכלנה – סימון שמהא כל שמחת השובע נשכחת בימי הרעב:
- ה. בקנה אחד – טואיד"ל בלע"ז: בריאות – שיינ"ש בלע"ז:
- ו. ושדופת – השלייד"ש בלע"ז (אויסגעשלאגען) ושקיפן קדום חזויות לשון משקוף החבוט תמיד ע"י הדלת המכה עליו: קדים – רוח מזרחית שקורין ביש"א (רויהער ווינד):

נביא – מלכים א' ג טו-כ



חק לישראל – פרשת מקץ יום א'

(טו) וַיִּקְצַץ שְׁלֹמֹה וְהָיָה חֲלוֹם וַיָּבֹא יְרוּשָׁלַם וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי אַרְזֵן בְּרִית אֲדֹנָי וַיַּעַל עֲלוֹת וַיַּעַשׂ שְׁלָמִים וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּה לְכָל עֲבָדָיו: (טו) וְאַתְעֵר שְׁלֹמֹה וְהָא חֲלֵמָא וְאַתָּא לִירוּשָׁלַם וְקָם קִדְמָא אֲרוּנָא קִימָא דִּי וְאַסִּיק עֲלוֹן וְנָכִיס נַכְסַת קוֹדֶשִׁין עֲבָד מִשְׁתִּיא לְכָל עֲבָדוּהִי:

(טז) אַז תִּבְאֵנָה שְׁתִּים נָשִׁים זָנוֹת אֶל הַמֶּלֶךְ וְתַעֲמֹדְנָה לִפְנֵינוּ: (טז) בְּכַן אֲתָאָה תִּרְתִּין נִשִּׁין פּוֹנְדִקֵן לְמִידֵן קִדְמָא מִלְכָא וְקִמָא קִדְמוּהִי:

(יז) וְתִאמְרֵן הָאִשָּׁה הָאֶחָת בִּי אֲדֹנָי אֲנִי וְהָאִשָּׁה הַזֹּאת יֹשֶׁבֶת בְּבֵית אָחִיךָ וְאֵלֶיךָ עָמְדָה בְּבֵיתָ: (יז) וְאַמְרַת אֲתָתָא חֲדָא בְּבֵיתָ אֲתָתָא חֲדָא יִתְבֵּן בְּבֵיתָ חֲדָא וְיִלִּידַת עֲמָה בְּבֵיתָ:

(יח) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְלִדְתִּי וְתִלְדַּךְ גַּם הָאִשָּׁה הַזֹּאת וְאַנְחֵנוּ יַחְדָּו אִין זָר אֲתָנוּ בְּבֵית זִוְלָתֵי שְׁתִּים אֲנַחְנוּ בְּבֵיתָ: (יח) וְהוּוּ בִּיּוּמָא תְּלִיתָאָה לְמִילָדֵי וְיִלִּידַת אָף אֲתָתָא חֲדָא וְאַנְחָנָא כְּחֲדָא זְכָאִין לִית נּוֹכְרָא עֲמָנָא בְּבֵיתָ אֱלֹהִין תִּרְתִּין אֲנַחְנָא בְּבֵיתָ:

(יט) וַיִּמָּת בֶּן הָאִשָּׁה הַזֹּאת לִילָה אֲשֶׁר שָׁכְבָה עָלָיו: (יט) וּמִיַּת בֵּר אֲתָתָא חֲדָא בְּלִילֵיא דְשַׁכִּיבַת עֲלוּהִי:

(כ) וְתִקָּם בְּתוֹךְ הַלַּיְלָה וְתִקַּח אֶת בְּנֵי מֵאֲעָלֵי וְאַמְתָּךְ יִשְׁנָה וְתִשְׁפִּיבְהוּ בְּחִיקָה וְאֶת בְּנֵה הַמֵּת הַשְּׁפִיבָה בְּחִיקָי: (כ) וְקָמַת בְּגוֹ לִילָא וְנִסִּיבַת יַת בְּרִי מְלוֹתֵי וְאַמְתָּךְ דְּמַכָּא וְאַשְׁכִּיבַתִּיהָ לֹתְהָ וְיַת בְּרָה מִיַּתָּא אֲשַׁכִּיבַת לֹתְהִי:

רש"י

(טו) ויקצץ שלמה והנה חלום – והנה הבין שחלומו אמת, שומע עוף מלפפף ומבין לשונו, כלב נוצח ומבין לשונו (שיר השירים רבה א

(א). ויעש משחה – משמחת לבו, שהבין שחלומו אמת:

כתובים – משלי פרק ח לג-לו, פרק ט' א-ב

(לג) שִׁמְעוּ מוֹסֵר וְחֲכָמוֹ וְאַל תִּפְרָעוּ: (לג) שְׁמַעוּ מִדְּרוֹתָא וְאַתְחַכְּמוּ וְלֹא תִדְרִישׁוּן:

(לד) אֲשֶׁרִי אָדָם שִׁמְעַ לִי לְשִׁקֹּד עַל דְּלִתִּי יוֹם יוֹם לְשִׁמּוֹר מְזוּזוֹת פְּתָחַי: (לד) טוֹבוּי לְבַר נְשִׂא דְשִׁמְעַ לִי וְנִשְׁקוֹד עַל אֲסִקוּפְתֵי בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא לְמִנְטֵר סְפִי דִתְרַעָא:

(לה) כִּי מֵצְאֵי מֵצְאֵי {מֵצְאֵי} חַיִּים וַיִּפֶּק רָצוֹן מִיְהוּוֹה: (לה) מְטוֹל מִן דְּמִשְׁכַּח לִי מִשְׁכַּח חַיִּי וְתַהוּי לִיָּה דְעוֹתָא מִן קִדְמָא אֱלֹהָא:

(לו) וְחֲטָאֵי חֲמֵס נִפְשׁוּ כָּל מִשְׁנָאֵי אֶהְבוּ מוֹת: (לו) וּמִן דְּחֲטִי עֲלֵי מַחְבַּל נִפְשִׁיהָ וְכוּלְהוּן שְׁנָאֵי רַחֲמֵי לְמוֹתָא:

(א) חֲכָמוֹת בְּנִתָּה בֵּיתָה חֲצֵבָה עֲמוּדֵיהָ שְׁבָעָה: (א) חֲכָמָתָא בְּנַת בֵּיתָה וְעַתְדַת בֵּיהָ שְׁבַעָא עֲמוּדֵין:

(ב) טְבַחָה טְבַחָה מְסַכָּה יִינָה אָף עֵרְכָה שְׁלַחְנָה: (ב) וְנַכְסַת נַכְסַתָּא וּמְזַגַת חֲמֵרָה וְסִדְרַת פְּתוּרְתָה:

רש"י

(לג) ואל תפרעו – ואל תצטלו מוסרי:



חק לישראל – פרשת מקץ יום א'

בחורה ויהי זכוע הארון ספר לעלמו
במסכת שבת:

(ג) טבחה טבחה מסכה יינה – מזגם צמים
כמו יין חזק שאינו ראוי לשחות חי. אף ערכה
שלחנה – כל יצירת לח ויבש:

(לד) לסקוד – לשמור. על לכתותי – להכנס
ראשון לבית המדרש ולבית הכנס' וללכת
אחרון:

(א) חכמות זנתה ביתה – בחכמה זנה
הקב"ה את העולם. חלצה עמודיה שבעה –
שבעת ימי זראשית, ד"א ז' ספרים שיש

משנה – פאה פרק א'

(א) אלו דברים שאין להם שיעור. הפאה, והבפורים, והראיון, וגמילות
חסדים, ותלמוד תורה. אלו דברים שאדם אוכל פרותיהן בעולם הזה והקרן
קיימת לו לעולם הבא. פבור אב ואם, וגמילות חסדים, והבאת שלום בין
אדם לחברו ותלמוד תורה כנגד בלם:

שחכמים נתנו זה שיעור העולה מעה כסף,
וחגיגה שתי כסף: וגמילות חסדים – דגופו,
כגון בקור חולים, ולקבור מתים וכיוצא בזה.
אבל גמילות חסדים דבמונו, כגון פדיון
שבויים, ולהלביש ערומים, ולהאכיל את
הרעבים וכיוצא בזה, יש להן שיעור, שיתן
בכל פעם שתבא מצוה כזו לידו, חמישית מן
הריוח שבכספו ותו לא מחייב, דהכי אמרינן,
המצבזבז אל יבזבז יותר מחומש, הלכך מצבי
ליה לאינש לאפרושי חמישית הריוח בכל עת,
כדי שיהא מצוי כל זמן שיבא גמילות חסד
לידו שיקיימו, ובהכי נפיק ידי חובתו: ותלמוד
תורה – אין לה שיעור, דכתיב (יהושע א)
והגית בו יומם ולילה: ותלמוד תורה כנגד
כולם – שקול כנגד כולם:

רע"ב – (א) אלו דברים שאין להם שיעור
– מדאורייתא, אבל מדרבנן יש להם שיעור,
דהא תנן בסיפא אין פוחתין לפאה מששים:
הפאה – שאדם חייב להניח בסוף שדהו
לעניים כדכתיב (ויקרא כג) לא תכלה פאת
שדך בקרדך: והבכורים – דכתיב (שמות כג)
ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך,
ולא נתנה תורה בהם שיעור: והראיון – שחייב
אדם להיראות בעזרה בשלש רגלים, דכתיב
(שם) שלש פעמים בשנה יראה כל זכור.
וזאת הראיה אין לה שיעור, דכל חימת דבעי,
עייל ומתחזי ונפיק. פירוש אחר, עולות ראיה
ושלמי חגיגה שחייב להביא כדכתיב (שם) ולא
יראו פני ריקם, אין לה שיעור מדאורייתא,
דכתיב (דברים טז) איש כמתנת ידו, אלא

(ב) אין פוחתין לפאה מששים, ואף על פי שאמרין אין לפאה שיעור. הכל
לפי גדל השדה, ולפי רב העניים, ולפי רב העבודה:

לשון וענותך תרצני (תהלים יח) ורמז"ס פירש
לשון עניה, כלומר מה שתענה הארץ. ואית
דגרסי ענבה צדי"ת, ופירושן גודל הגרגרים
וקטנו, שאם היו השבלים של שדה במקום
אחד מלאות וטובות, ובמקום אחר לנומות
דקות, לא יניח הפאה כולה מן הרעות, אלא
ישער ששים לרע וליפה:

רע"ב – (ג) אין פוחתין לפאה מששים –
מדרבנן: אף על פי שאמרין אין לפאה שיעור
– מדאורייתא כדאמרין: הכל לפי גודל השדה
– אם שדה גדולה ועניים מועטים, נתן
ומוסיף על ששים לפי גודל שדהו. ואם שדהו
קטנה ועניים מרובים, מוסיף על ששים לפי
רוב העניים: ולפי העונה – אית דגרסי עונה
זוי", כלומר לפי רוב ענותו ירבה לעניים,



חק לישראל – פרשת מקץ יום א'

(ג) נותנין פָּאָה מִתְחַלֵּת הַשָּׂדֶה וּמֵאֲמֹצְעָהּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אֹמֵר, וּבִלְבָד שְׂיִתֵּן בְּסוּף בְּשִׁיעוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, אִם שִׂיר קָלַח אַחַד, סוּמְךָ לֹא מִשּׁוּם פָּאָה וְאִם לָאוּ, אֵינּוּ נוֹתֵן אֶלָּא מִשּׁוּם הַפְּקָר:

שְׂרִיךְ שֵׁינִיחַ בְּסוּף הַשָּׂדֶה אֶחָד מִשָּׂסִים חוּץ מִמָּה שֶׁהֵנִיחַ בְּתַחֲלָה וּבְאֲמֹצֵעָהּ: אִם שִׂיר קָלַח אֶחָד – בְּסוּף הַשָּׂדֶה וְהֵנִיחַ אוֹתוֹ לְפָאָה, סוּמְךָ עֲלוּי. וְכֹל מֵה שֶׁהֵנִיחַ בְּאֲמֹצֵעָהּ וּבְתַחֲלָה, תוֹרַת פָּאָה עֲלוּיָהּ: וְאִם לָאוּ – שֶׁלֹּא הֵנִיחַ אֶפִּילוּ קָלַח אֶחָד בְּסוּף הַשָּׂדֶה לְפָאָה, הֵרִי מֵה שֶׁהֵנִיחַ בְּאֲמֹצֵעָהּ וּבְתַחֲלָה, אֵינֶה חֲשׂוּבָה פָּאָה אֶלֶּא לִּין הַפְּקָר יֵשׁ לָהּ וּפְלִיג אֲרֻבֵי שְׁמַעוֹן דְּאִמְרַת דְּמַכְל מַקּוּם הִיא חֲשׂוּבָה פָּאָה אֶלֶּא לְלֹא מִפְטוֹר בְּעַל הַשָּׂדֶה בְּהַכִּי. וְהַלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן:

רע"ב – (ג) מתחלת השדה ומאמצעה – ואין צריך להניח פאה בסוף שדה, דכתיב (ויקרא יט) לא תכלה פאת שדה לקצור, אמרה תורה תן פאה, ואף על פי שיש לך עדיין קמה לקצור: ובלבד שיתן בסוף כשיעור – אף על גב דרבי קרא בתחלה ובאמצע שיש תורת פאה למה שנתן, מכל מקום לא מפטר אלא אם כן נתן בסוף השדה תשלום שיעור אחד מששים עם מה שנתן באמצע ובתחלה, כן מוכח בירושלמי. ורמב"ם פירש, ובלבד שיתן בסוף כשיעור פאה הנריכה לכל השדה,

(ד) כָּלֵל אֲמָרוּ בַּפָּאָה. כָּל שֶׁהוּא אֶבֶל, וְנִשְׁמַר, וְגִדּוּלָיו מִן הָאָרֶץ, וְלִקְיָטָתוֹ בְּאַחַת, וּמִכְנִיסוֹ לְקִיּוֹם, חַיִּב בַּפָּאָה. וְהַתְּבוּאָה וְהַקְּטָנִיּוֹת בְּכָלֵל הַזֶּה:

רע"ב – (ז) כל דבר שהוא אוכל – למעוטי ספיחי סמים, שאף על פי שהן אוכל על ידי הדחק, לאו אוכל מקרי ואין חייבין בפאה, דכתיב (ויקרא יט) ובקצרכם, ואין קצירה אלא בדבר הראוי לאכילה: ונשמר – למעוטי הפקר שאין לו שומרים שאינו חייב בפאה, דכתיב (שם) לעני ולגר תעזוב אותם, פרט להפקר, שכבר נעזב: וגידוליו מן הארץ – למעוטי כמהין ופטרויות שאין להם שורש בארץ וגידוליהם מן האויר שאין חייבין בפאה, דכתיב (שם) קציר ארצכם: ולקיתו

(ה) וּבְאֵילָן, הָאוֹג וְהַחֲרוּבִין וְאֶגְזִיִּים וְהַשְּׂקָדִים וְהַגִּפְנִים וְהַרְמוּנִים וְהַזֵּיתִים וְהַתְּמָרִים, חַיִּבִּין בַּפָּאָה:

רע"ב – (ה) האוג – אילן שהפרי שלו חדוס וקורין לו בלע"ז קורניי אולי"ס. ורמב"ם פירש שהוא צמח שמעבדים בו העורות וקורין לו בערבי סימא"ה, והאשכולות שלו ראויים לאכילה. ולאו דוקא אלו שמנה התנא חייבים בפאה ולא מיני אילנות אחרים, אלא אלו ודומיהן קאמר:

(ה) לְעוֹלָם הוּא נוֹתֵן מִשּׁוּם פָּאָה וּפְטוֹר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, עַד שְׂיִמְרָתָהּ. וְנוֹתֵן מִשּׁוּם הַפְּקָר וּפְטוֹר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, עַד שְׂיִמְרָתָהּ. וּמֵאֲכִיל לְבִהְמָה וְלַחֲתִיָּה וְלְעוֹפוֹת וּפְטוֹר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, עַד שְׂיִמְרָתָהּ. וְנוֹטֵל מִן הַגֶּרֶן וְזוֹרֵעַ וּפְטוֹר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, עַד שְׂיִמְרָתָהּ, דְּבִרְי רַבִּי עֲקִיבָא. כִּהֵן וְלֹאֵי שֶׁלְקָחוּ אֶת הַגֶּרֶן, הַמַּעֲשְׂרוֹת שְׁלָהֶם, עַד שְׂיִמְרָתָהּ. הַמְּקַדֵּשׁ וּפּוֹדָה, חַיִּב בְּמַעֲשְׂרוֹתָהּ, עַד שְׂיִמְרָתָהּ הַגִּזְבָּר:



חק לישראל – פרשת מקץ יום א'

לאחר מרות, לכתיב (סס) עֶשֶׂר תַּעֲשֶׂר וְאֶכְלָתָּ, וזרע לא קרינן ציה ואכלת, מיהו מדרבנן חייב, סבירא ליה לרבי עקיבא דקודם מרות פטור מן המעשר אפילו מדרבנן. ואין הלכה כרבי עקיבא: שלקחו את הגורן – שקנו תבואה מן הגורן. וקנסו חכמים שיהיו חייבים להפריש תרומות ומעשרות ולתת אותם לכהנים ולוים אחרים, כדי שלא יהיו קופאים לקנות תבואה או יין לגתות ולגרנות, ואם קנו קודם מרות שעדיין לא הוקבעה תבואה זו למעשר, המעשרות שלהם: המקדיש ופודה – המקדיש גרנו ופלאו מיד הגזבר והוא גדיש או קמה שלא הוקבע למעשר כשהיה ציד ההקדש, חייב הפודה להוילא ממנו המעשרות. אבל אם נתמרח הגורן ציד הגזבר, הוילא ובשעה שהיה ראוי שיוקבע למעשר דהיינו בזמן המרות היתה ציד הקדש, אין הפודה חייב להוילא ממנו מעשרות, שההקדש פטור מן המעשרות:

רע"ב – (ו) לעולם הוא נותן משום פאה – מי שלא הניח פאה בצדה במחובה, חייב להפריש מן התלוש. והפאה שמפריש מן התלוש ונותן לעניים, פטורה מן המעשרות: עד שימרח – שיעשה כרי וכזר של תבואה. אבל אם צא להפריש פאה אחר המרות, כריך שיפריש התרומה והמעשרות תחלה, ואחר כך יטול הפאה, שאין פטור מן המעשרות אלא הפאה הגטלת קודם המרות: ונותן משום הפקר ופטור מן המעשרות – (משום הפקר). המפקיר תבואתו וצא אחד וזכה בה, אין הזוכה בה חייב במעשרות, לכתיב (דברים יד) וצא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך, יצא הפקר שידך וידו שוין. אבל המפקיר תבואתו לאחר המרות, אין ההפקר ההוא פוטר מן המעשר. (כגב): ומאכיל לבהמה וכו' – ואפילו הוא עצמו מותר לאכול אכילת עראי קודם מרות. אבל הבהמה אוכלת אפילו אכילת קבע: ונוטל מן הגורן וזרע וכו' – דמן התורה הזרע פטור מן המעשר אפילו

גמרא – ברכות דף ה' ע"א

אמר רבי יצחק כל הקורא קריאת שמע על מטתו כאלו אוחו חרב של שתי פיות בידו שנאמר רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם מאי משמע אמר מר זוטרא ואיתימא רב אשי מרישא דענינא דכתיב יעלזו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם וכתיב בתריה רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם ואמר רבי יצחק כל הקורא קריאת שמע על מטתו מזיקין בדילין הימנו שנאמר ובני רשף יגביהו עוף ואין עוף אלא תורה שנאמר התעיף עיניך בו ואיננו ואין רשף אלא מזיקין שנאמר מזי רעב ולחומי רשף וקטב מרירי אמר רבי שמעון בן לקיש כל העוסק בתורה יסורין בדילין הימנו שנאמר ובני רשף יגביהו עוף ואין עוף אלא תורה שנאמר התעיף עיניך בו ואיננו ואין רשף אלא יסורין שנאמר מזי רעב ולחומי רשף אמר ליה רבי יוחנן הא אפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו שנאמר ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאונת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך אלא כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק הקדוש ברוך הוא מביא עליו יסורין



חק לישראל – פרשת מקץ יום א'

מכוערין ועוכרין אותו שנאמר נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר ואין טוב אלא תורה שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזובו אמר רבי זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם מוכר חפץ לחבירו מוכר עצב ולוקח שמח אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן נתן להם תורה לישראל ושמח שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעז

רש"י על הגמרא

מגינה, שלמדין מספר חומש אס שמוע תשמע כל המחלה אשר שמתי וגו', ואפילו הקטנים שלא הגיעו לספר איוב, כבר למדו: החשיתי מטוב – מן התורה: וכאבי נעכר – מכה עכורה: המוכר עצב – שפירש הימנו דבר חשוב כזה, ומתוך דחקו מכרו: ושמח – שהרי הקדוש ברוך הוא מזהירם מלעזוב אותה ומשצחה לפנייהם בלקח טוב אחר שנתנה להם:

כאילו אוחז חרב של שתי פיות בידו – להרוג את המזיקין: מאי משמע – דצקריאת שמע: החעיף עיניך זו – אס תכפל וסגרת עיניך בתורה היא משתכחת ממך: ובני רשף יגביהו עוף – העוף מסלקם ממך: קטב מריי – זה שס גד הלהרים במסכת פסחים (דף קי"א) ולחומי רשף – כתיב בין רעב למזיקין, נדרש לפניו ולאחריו יסורין ומזיקין: אפילו תינוקות של בית רבן יודעים – שהתורה

זוהר – וישב דף קע"ט ע"ב

וישלח פרעה ויקרא את יוסף ויריצהו מן הבור וגו'. רבי אבא פתח ואמר, (תהלים קמז) רוצה יי את יראיו את המיחלים לחסדו. כמה קודשא בריך הוא, אתרעי בהו בצדיקיא, בגין דצדיקיא אינון עבדין (שלמא ועבדי) שלמא לעילא, ועבדי שלמה לתתא, ואעלין פלה בבבלה. ובגין כן קודשא בריך הוא אתרעי בהו, באנון דדחלין ליה ועבדין רעותיה:

למיחלים לחסדו, מאן אינון מיחלים לחסדו. הוי אימא אינון דמשתדלי באורייתא בליליא, ואשתתפו בהדי שכינתא. וכד אתי צפרא, אינון מחפאן לחסדו. והא אוקמוה, בזמנא דבר נש אשתדל באורייתא בליליא, חוטא דחסד אתמשיך עליה ביממא. כדכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי. מאי טעמא יומם יצוה יי חסדו, משום דבלילה שירה עמי. ובגין כן רוצה יי את יראיו כתיב, ולא ביראיו. כמאן דרעי ברעותיה לאחדא, ואתרעי ליה לאתפייסא בהדיה. ובגין כן רוצה יי את יראיו, ולא ביראיו:

בגוונא דא, יוסף הוה עציב בעציבו דרוחא, בעציבו דלבא, דהוה אסיד תמן. כיון דשדר פרעה בגיניה, מה כתיב. ויריצוהו, אתפייסו ליה ואהדרו



חק לישראל – פרשת מקץ יום א'

לִיָּה מַלְיֵן דְּחֻדָּה, מַלְיֵן לְמַחְדֵי לְבָא, בְּגִין דְּהוּא עָצִיב מִן בִּירָא. תָּא חֲזִי, בְּקַדְמֵיתָא נָפַל בְּבִירָא, בְּבִירָא אֶסְתֵּלַק לְבֵתֵר:
 רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עַד לֹא אִידַע לְיוֹסֵף הָהוּא עוֹבְדָא, לֹא אֶקְרִי צְדִיק. כִּיּוֹן
 דְּנִטְר הָהוּא בְּרִית קַיִמָא, אֶקְרִי צְדִיק. וְהָהוּא דְרָגָא דְבְּרִית קַדִּישָׁא אֶתְעֵטֵר
 בְּהַדְרִיָּה, וּמָאִי דְּהוּא (עֵבִיד) בְּבוֹר בְּקַדְמֵיתָא, אֶסְתֵּלַק בְּהַדְרִיָּה, וּכְתִיב וַיִּרְצֶהוּ
 מִן הַבוֹר. אֶסְתֵּלַק מִן דָּא, וְאֶתְעֵטֵר בְּבָאָר מִים חַיִּים:
 וַיִּשְׁלַח פְּרָעָה וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף, לְקֹרָא לְיוֹסֵף מִבְּעֵי לִיָּה. אֶלָּא וַיִּקְרָא אֶת
 יוֹסֵף, דָּא קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכְתִיב, (תְּהִלִּים קה) עַד עַת בֹּא דְבָרוּ אִמְרַת יִי
 צְרָפְתָּהוּ. עַד עַת בֹּא דְבָרוּ, הָדָא הוּא דְכְתִיב וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף, כְּתִיב הָכָא
 וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף, וּכְתִיב הָתָם וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה:

הלכה – הרמב"ם הלכות תלמוד תורה פ"ז

(יא) עון גדול הוא לבזות את החכמים או לשנאותן לא חרבה ירושלים עד שבזו בה תלמידי חכמים שנאמר ויהיו מלעיבים במלאכי האלהים ובזוים דבריו ומתעתעים בנביאיו כלומר בזוים מלמדי דבריו וכן זה שאמרה תורה אם בחקותי תמאסו מלמדי חקותי תמאסו וכל המבזה את החכמים אין לו חלק לעולם הבא והרי הוא בכלל כי דבר ה' בזה:

(יב) אע"פ שהמבזה את החכמים אין לו חלק לעוה"ב אם באו עדים שבזהו אפילו בדברים חייב נידוי ומנדין אותו בית דין ברבים וקונסין אותו ליטרא זהב בכל מקום ונותנין אותה לחכם והמבזה את החכם בדברים אפילו לאחר מיתה מנדין אותו בית דין והם מתירים אותו כשיחזור בתשובה אבל אם היה החכם חי אין מתירין אותו עד שירצה זה שנדרוהו בשבילו וכן החכם עצמו מנדה לכבודו לעם הארץ שהפקיר בו ואין צריך לא עדים ולא התראה ואין מתירין לו עד שירצה את החכם ואם מת החכם באין שלשה ומתירין לו ואם רצה החכם למחול לו ולא נדהו הרשות בידו:

(יג) הרב שנידה לכבודו כל תלמידיו חייבין לנהוג נידוי במנודה אבל תלמיד שגדה לכבוד עצמו אין הרב חייב לנהוג בו נידוי אבל כל העם חייבין לנהוג בו נידוי וכן מנודה לנשיא מנודה לכל ישראל מנודה לכל ישראל אינו מנודה לנשיא מנודה לעירו מנודה לעיר אחרת מנודה לעיר אחרת אינו מנודה לעירו: